

Zpravodaj České národopisné společnosti

Ročník 27

Praha, duben 2023

Číslo 1

Vážené členky a vážení členové České národopisné společnosti,

první letošní číslo Zpravodaje přináší nové informace o činnosti České národopisné společnosti v období leden až březen 2023.

Věnujte, prosím, pozornost především o přípravách **Valného shromáždění ČNS a konferenci ČNS s názvem (NE)Tradice žije! Kontinuita, proměna, zánik a obnova tradic pohledem etnologie**, o vyhlášení letošní ankety o **Cenu České národopisné společnosti, průběhu Studentské ceny, o chystaném mezinárodním kongresu SIEF2023**, a mnohému dalšímu.

Činnost exekutivy

- Hlavní výbor se sešel v daném období na jednom jednání, a to 21. března 2023 v prostorách Muzea a galerie v Prostějově, v místě podzimního Valného shromáždění a konference ČNS.
- V lednu 2023 ČNS úspěšně vyúčtovala čtyři granty z roku 2022. Grant Ministerstva kultury, který byl určen na vydání prvního čísla Národopisného věstníku 2022 a grant na opětovné zpřístupnění bibliografické databáze, a dva granty od Rady vědeckých společností, které přispěly k financování vydání druhého čísla Národopisného věstníku 2022 a na pasportizaci digitalizovaných dotazníků ČNS.
- V lednu 2023 byla vyhotovena a odeslána Roční zpráva ČNS za rok 2022 pro Radu vědeckých společností.
- ČNS již obdržela vyrozumění z Ministerstva kultury ohledně udělení dvou grantů na rok 2023, které budou sloužit k vydání prvního čísla Národopisného věstníku 2023, ročník XL/82 a na pokračující pasportizaci digitalizovaných dotazníků ČNS.
- ČNS již obdržela vyrozumění o udělení dvou žádostí o dotace pro rok 2023 u Rady vědeckých společností, a to na vydání druhého čísla Národopisného věstníku 2023, ročník XL/82 a na podporu Valného shromáždění a konference ČNS v roce 2023.

Příprava Valného shromáždění a konference ČNS v roce 2023

- **Valné shromáždění ČNS se bude konat 19. září 2023 v Národním domě v Prostějově (Vojáčkovo náměstí 218/1), srdečně na ně zveme všechny členky a členy ČNS.**

- Na Valné shromáždění naváže **konference (NE) Tradice žije! Kontinuita, proměna, zánik a obnova tradic pohledem etnologie, která proběhne 19.–21. září 2023 v Prostějově.**
- **Konference si klade za cíl** prozkoumat procesy, kterými tradice procházejí, a zaměřit se na jejich reflexi v současné společnosti, a to jak v teoretické rovině vědecké a badatelské, tak z pohledu nositelů současných tradic i společnosti jako celku.
- **Na konferenci uvítáme příspěvky, které se týkají dvou okruhů.** Prvním z nich je **Hranice tradice.** Slovem *tradice* se v běžné společnosti již neoznačují jen jevy, které jsou prověřeny a předávány generacemi, ale cokoliv, co připomíná cosi z minulosti. Na venkově i v městském prostředí se neustále objevuje řada nových prvků – materiálních i nemateriálních, které budou brzy pokládány za tradiční, stejně jako prvky, které vznikly v průběhu 20. století a nyní je považujeme za nedílnou součást života. A druhým je **Kontinuita, zánik a proměny tradice.** Přírozenou vlastností tradice je hodnotová stálost a zároveň neustálá proměna. Tradice, která ztratí svou praktickou a následně i společenskou funkci a přestane se vyvíjet, se stává nepotřebnou a zaniká. Tradiční projev může být přerušen také z mnoha jiných důvodů. U některých tradic však dochází k obnově. Také nositelé tradic se mění.
- **Termín pro přihlášení na konferenci byl prodloužen.** Vaše **přihlášky a anotace příspěvků** o délce maximálně 300 slov v českém, slovenském nebo anglickém jazyce **posílejte, prosím, do 30. dubna 2023 prostřednictvím [online formuláře](#).**
- Jednácím jazykem konference je čeština, slovenština, popřípadě angličtina (překlad do češtiny není zajištěn).
- Pokud máte zájem o účast na konferenci **bez příspěvku**, přihlaste se, prosím, **do 30. července 2023** na výše uvedeném linku, tj. prostřednictvím **[online formuláře](#).**
- Bližší informace o konferenci a celou výzvu k zasílání abstraktů najdete také na stránkách ČNS: <https://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/konference-seminare/item/567-ne-tradice-zije-kontinuita-promena-zanik-a-obnova-tradic-pohledem-etnologie>.
- Konferenční poplatek činí **400,- Kč** a bude placen v hotovosti na místě konání konference. Ubytování a cestovní náklady ČNS nehradí. Bližší informace o možnosti ubytování budou účastníkům rozeslány během července 2023.

Cena České národopisné společnosti

- **Hlavní výbor ČNS vyhlašuje další ročník Ceny České národopisné společnosti O nejvýznamnější počin v oboru za rok 2022.** ČNS tuto Cenu každoročně uděluje jako ocenění významných počinů, které v uplynulém roce výrazně přispěly k rozvoji a propagaci oboru etnologie. Cena je udělována v kategoriích:
 - a) publikace
 - b) výstava, expozice

c) projekt, akce, konference

- O udělení ceny rozhodují v rámci ankety všichni řádní, mimořádní a čestní členové ČNS – a to hlasováním prostřednictvím typizovaných hlasovacích lístků. **Kolektivnímu členu ČNS přísluší dva hlasovací lístky. Hlasovat lze v jedné, dvou či všech třech kategoriích.** Upozornujeme hlasující, že hodnoceny budou pouze aktivity realizované v roce 2022. **Hlasovat pro vlastní počin je nepřípustné.** Detailní informace o anketě naleznete na internetových stránkách ČNS.
- **Hlasovací lístek včetně instrukcí o hlasování naleznete na poslední straně tohoto čísla Zpravodaje a na internetových stránkách ČNS:** <https://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/o-nas/anketa-cns>.
- Uzávěrka hlasování v anketě je **31. května 2023.**

Studentská cena ČNS

- Hlavní výbor ČNS podporuje vědeckou práci mladých badatelů a vyhlásil i letos **Studentskou cenu ČNS** pro nejlepší bakalářskou a nejlepší diplomovou práci.
- Ke dni 20. března 2023, kdy bylo uzavřeno přihlašování prací, byly do soutěže přihlášeny **čtyři práce** v kategorii bakalářských prací a **jedna práce** v kategorii diplomových prací. Práce pocházejí od studentů Ústavu evropské etnologie FF MU Brno, Katedry antropologie FF ZČU v Plzni a Katedry historie FF UJEP v Ústí nad Labem.
- Porota, která práce vyhodnotí, je složena ze všech členů Hlavního výboru ČNS.
- Znění Studentské ceny a podmínky k účasti v soutěži naleznete na internetových stránkách ČNS na: <https://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/o-nas/studentska-cena>.

Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

- Dárcovský fond byl zřízen za účelem podpory etnografických terénních výzkumů vysokoškolských studentů oboru etnologie na území České republiky. Je zaměřen jak na etnografické výzkumy jevů materiální kultury (vesnické stavitelství, lidový oděv, strava, transport, malovýrobní zemědělství, domácí a řemeslná výroba, lidové a zlidovělé umění), tak nemateriálních kulturních jevů výročního a rodinného obyčejového cyklu, lidové religiozity a léčitelství. Vzhledem k modernizaci života ve vesnickém i městském prostředí lze u zmíněných jevů sledovat jejich vývoj provázený novými funkcemi, jež odpovídají současným životním formám. Základním kritériem při výběru soudobých kulturních forem bude však jejich vazba na tradici.
- Udělení finanční podpory studentům z dárcovského Fondu bude podmíněno zpracováním výzkumného projektu (ideový záměr, termín, lokalizace a finanční náklady výzkumu) v češtině, který student předloží do 30. listopadu roku, jenž předchází roku vlastního výzkumu, Správní radě Fondu.

- Pětičlenná **Správní rada** Dárcovského fondu pracuje ve složení: PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. (předseda ČNS), PhDr. Zuzana Čermáková, Ph.D. (vědecká tajemnice ČNS), PhDr. Martin Novotný, Ph.D. (člen HV ČNS), doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. (ÚEE FF MU Brno), doc. PhDr. Marek Jakoubek, Ph.D. et Ph.D. (ÚE FF UK Praha). **Dozorčí rada** je totožná s revizní komisí ČNS ve složení: PhDr. Roman Doušek, Ph.D., Mgr. Jan Pohunek, Ph.D. a Mgr. Alexandra Zvonařová.
- K 30. listopadu 2022 byly přihlášeny a následně Správní radou schváleny dvě žádosti o podporu, a to projekt studentky Anny Varausové z Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně s názvem *Projevy tanečnosti v rámci současných festivit na jižní Moravě* a projekt studenta Petra Drastila ze stejného ústavu s názvem výzkumu *Funkce dětského folklórního souboru Trnaveček v obci Milotice (okr. Hodonín)*. Ten zažádal v roce 2023 Správní radu o **změnu lokality výzkumu** se zachováním podmínek žádosti. Aktuální název jeho práce nyní zní *Funkce dětské složky Národopisného souboru Bítešan z Velké Bíteše (okr. Žďár nad Sázavou)*.
- S výsledky v loňském roce přihlášeného výzkumu Petra Drastila z Ústavu evropské etnologie FF MU v Brně s názvem *Obnovená obchůzka královniček ve Svatobořicích-Mistříně (okr. Břeclav)* budou členové ČNS seznámeni v Národopisném věstníku č. 1/2023, plnění projektu Kateřiny Nečacké ze stejného ústavu v Brně s názvem projektu *Současná podoba religiozity u římských katolíků a členů Českobratrské církve evangelické na Rusavě a jejich vzájemné vztahy* je ve fázi zpracování výsledků terénního výzkumu a výzkumné zprávy. Studentka Kateřina Vlková ze stejného ústavu s názvem výzkumu *Současný kulturní a společenský život vesnice v západních Čechách. Na příkladu obce Stýskaly (okr. Plzeň-sever)*, která obdržela finanční podporu už v roce 2020, začala s plnohodnotným výzkumem až v roce 2022 z důvodu dřívější epidemické situace, proto článek pro NV bude předán až v průběhu letošního roku.

Připravované konference, semináře, akce

- Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při ČNS, Ústav evropské etnologie FF MU Brno a Regionální muzeum v Litomyšli připravují odbornou konferenci s názvem *Výzdoba a nápisové datace venkovských staveb*, konanou u příležitosti 170 let od narození Terézy Novákové, která bude probíhat **10. května 2023 v Litomyšli**. Na konferenci bude navazovat **11. května 2023 Sympozium k 170. výročí od narození Terézy Novákové**, pořádané Regionálním muzeem v Litomyšli a v pátek **12. května 2023 společná exkurze v okolí Litomyšle** po stopách pobytů Terézy Novákové a venkovských staveb. Více na <https://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/konference-seminare/item/576-symposium-k-170-vyroci-od-narozeni-terezy-novakove-12-13-5-2023-litomysl>.
- Ve dnech **7.–10. června 2023** se v Brně uskuteční **16. mezinárodní kongres SIEF**. Česká republika je zemí, kde byla téměř před 100 lety založena Mezinárodní komise pro lidové umění (Commission internationale de l'art populaire), předchůdce dnešní SIEF (Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore, česky Mezinárodní společnost pro etnologii a folklor). Na pořádání konference se podílí Etnologický ústav AV ČR, v.

v. i., Ústav evropské etnologie FF MU a Národní ústav lidové kultury. **Tématem konference je Život v nejistotě.** Podrobnější informace naleznete na domovských stránkách konference pod odkazem: <https://www.siefhome.org/congresses/sief2023/>.

- HV ČNS zve členy a přátele České národopisné společnosti a Národopisné spoločnosti Slovenska na **tradiční setkání na vrcholu Velké Javořiny (6. ročník)**, a to **7. října 2023 ve 12.00**.

Zahraniční spolupráce ČNS

- PhDr. Eva Kuminková, Ph.D., se aktivně podílí na činnosti Mezivládního výboru pro zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO. Česká republika byla na léta 2020–2024 zvolena jeho členem, PhDr. Eva Kuminková, Ph.D., spolupracuje s dalšími čtyřmi členy ČNS, kteří byli za Českou republiku osloveni Ministerstvem kultury (prof. PhDr. Martinou Pavlicovou, CSc., doc. PhDr. Danielem Drápalou, Ph.D., PhDr. Ilonou Vojancovou a Mgr. Janem Blažkem).
- ČNS v únoru letošního roku podala periodickou zprávu o svém přispění k práci Mezivládního výboru Úmluvy, na jejímž základě jí v případě schválení bude na konci roku 2023 prodloužena akreditace při UNESCO na další čtyři roky.
- PhDr. Eva Kuminková, Ph.D., byla na loňském zasedání mezivládního výboru zvolena jeho zpravodajem, tzv. rapporteurem, bude se tedy celoročně účastnit zasedání byra výboru a validovat veškerá rozhodnutí.
- Na základě nominace MK ČR byla PhDr. Eva Kuminková, Ph.D., sekretariátem Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví také vybrána do expertní skupiny zabývající se reflexí Článku 18 Úmluvy, konkrétně revizí kritérií pro zápis projektů a programů do Registru osvědčených praktik a návrhem lepší propagace a zviditelnění tohoto důležitého seznamu UNESCO na celosvětové úrovni. Pracovní setkání se uskuteční v dubnu ve švédském Stockholmu.
- Spolu s Mgr. Ľubicou Voľanskou, Ph.D., ze Slovenské akadémie vied byla PhDr. Eva Kuminková, Ph.D., oslovena s žádostí o metodickou pomoc malým pacifickým ostrovním státům při přípravě jejich prvních nominací do světových seznamů nemateriálního kulturního dědictví.
- Detailní informace o problematice nemateriálního kulturního dědictví je možné nalézt na internetových stránkách UNESCO na <http://www.unesco.org/culture/ich/>.

Národopisný věstník

- Před Vánoci roku 2022 proběhlo rozeslání Národopisného věstníku 2/2022. První číslo roku 2023 bude věnováno příspěvkům na téma nemateriálního kulturního dědictví, náplň NV 2/2023 je v jednání.

- V řešení je **nová podoba samostatných webových stránek** Národopisného věstníku, stejně tak se členové ČNS mohou těšit již záhy na **nový vzhled tištěné verze NV**.
- Národopisný věstník není distribuován členům, kteří dluží členské příspěvky za tento, případně minulý rok. Po doplacení dlužných členských příspěvků jim bude Národopisný věstník zaslán dodatečně.

Dopisovatelská síť

- Hlavní výbor ČNS uvítá podněty z řad členů ČNS k **vytvoření tematických dotazníků**, své náměty můžete zasílat na e-mailovou adresu PhDr. Jany Polákové, Ph.D.: jpolakova@mzm.cz.
- Dopisovatelská síť prošla rozsáhlou revizí z důvodu zjištění aktivních a neaktivních členů. K dnešním dnům tedy ČNS eviduje 91 aktivních dopisovatelů. Probíhá stále snaha oslovit nové dopisovatele z celé České republiky a obohatit tak tuto síť (nyní se zaměřením na Kraj Vysočina a Jihočeský kraj).
- Výhledově by měly být všechny dotazníky připravené k postupnému online zpřístupnění badatelům (v návaznosti na získání grantových prostředků).

Webové stránky ČNS

- Chtěli bychom poděkovat členům ČNS, kteří zasílají informace na naše webové stránky, a oslovit i další členy, aby **nám zasílali do kategorie AKTUALITY informace o nově vydaných knihách, o připravovaných a probíhajících výstavách, o pořádaných konferencích a seminářích či dalších akcích**, na nichž se podílejí členové ČNS a jež korespondují se zásadami činnosti ČNS. Webové stránky jsou určeny k informování o ČNS jako základní odborné oborové organizaci a o její aktuální činnosti a činnosti jejích členů. Informace zasílejte, prosím, na e-mailovou adresu: info@narodopisnaspolecnost.cz nebo martin.novotny@nulk.cz.
- Česká národopisná společnost připomíná všem svým členům, že v rámci Virtuální badatelny byla v druhé polovině loňského roku opětovně **zpřístupněna Bibliografická databáze národopisných příspěvků**. Jedná se o ojedinělý zdroj informací o existenci textů s tematikou tradiční lidové kultury v lokálně a regionálně vázaných tiskovinách. V roce 2020 bohužel došlo k závažným problémům s plněním databáze novými údaji a následně i s jejím zpřístupněním v on-line prostředí. Bibliografická databáze je uživatelům znova k dispozici díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR v rámci dotačního programu Podpora tradiční lidové kultury. Vstup do databáze je pod níže uvedeným odkazem: <https://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/virtualni-badatelna/bibliograficka-databaze>.
- Stránky si můžete prohlédnout na této adrese: www.narodopisnaspolecnost.cz.

Členská základna

- Hlavní výbor v daném období obdržel k posouzení dvě přihlášky, novými členy ČNS se stali: Mgr. et Mgr. Bc. Zdeněk Krajcar (ÚEE FF MU Brno) a Mgr. Barbara Kučerová (NMVP, Muzeum v přírodě Vysočina). Členství v ČNS na vlastní žádost ukončili Adam Muras, Petra Buřivalová a Lenka Libichová. HV ČNS z důvodu nedoplnění členských příspěvků za 2 roky ukončil členství Martině Hanákové.
- 10. března 2023 zemřela PhDr. Mirjam Moravcová, Dr.Sc., ve věku 91 let.
- 16. března 2023 zemřela PhDr. Alena Plessingerová, CSc., ve věku 95 let.
- Pro komunikaci se členy ČNS je využívána jak e-mailová, tak klasická pošta. **Tímto bychom chtěli požádat členy ČNS, aby nám, pokud došlo nebo někdy v budoucnu dojde ke změně jejich e-mailové a/nebo poštovní adresy, obratem sdělili její nové znění.** Platná poštovní a e-mailová adresa je potřeba pro zaslání informací a publikací ČNS – například Zpravodaje ČNS nebo Národopisného věstníku. Je škoda, pokud k adresátům zásilky a informace nedorazí a vracejí se zpět jako nedoručitelné. Informace o změně adres, prosím, zasílejte na e-mailovou adresu: woitsch@eu.cas.cz nebo na **poštovní adresu**: Česká národopisná společnost, Národní třída 3, 117 20 Praha 1. Děkujeme.

Členské příspěvky

- Upozorňujeme členy, kteří ještě neuhradili členské příspěvky za rok 2023 (popř. i za rok 2022), aby tak obratem učinili.
- Zároveň upozorňujeme, že od 1. ledna 2015 členské příspěvky činí:

Řádný člen: 400 Kč / rok

Kolektivní člen: 1500 Kč / rok

senioři nad 70 let: 0 Kč (s možností dobrovolného příspěvku na činnost ČNS)

- HV ČNS by rád poděkoval za zaslání **dobrovolných příspěvků** na činnost ČNS, a to **doc. PhDr. Haně Hlôškové, CSc.**, z NSS (čestné členství) i **Mgr. Marii Brandstetrové a PhDr. Nadě Valáškové, CSc.**, (seniorčky nad 70 let).
- Členské příspěvky můžete **UHRADIT VÝHRADNĚ** bankovním převodem na účet České národopisné společnosti: **2300812413/2010, FIO banka, a. s.** (pro identifikaci platby napište, prosím, **do zprávy pro příjemce vždy své jméno**), nebo po předchozí domluvě také u pokladní ČNS PhDr. Jany Pospíšilové, Ph.D. (pospisilova@eu.cas.cz), případně u předsedy ČNS PhDr. Jiřího Woitsche, Ph.D., v Praze (woitsch@eu.cas.cz).

**Členové Hlavního výboru přejí všem členům ČNS
spokojené jarní dny roku 2023 a pevné zdraví!**

(ze sbírky Husitského muzea v Táboře)

Zpravodaj České národopisné společnosti, ročník 27, 2023, č. 1

Zpracovali Zuzana Čermáková a Jiří Woitsch.

Vydala ČNS se sídlem v Praze, Národní tř. 3 / Praha, duben 2023.

Hlasovací lístek

Ankety o nejvýznamnější počín v oboru za rok 2022

V jednotlivých kategoriích uveďte vždy jen jednu akci, která dle Vás měla největší význam pro další rozvoj oboru:

1. kategorie **Odborná publikace:**

2. kategorie **Expozice, výstava:**

3. kategorie **Vědecká konference, národopisná akce:**

Jméno a příjmení hlasujícího člena ČNS:

Hlasovací lístky s uvedením jména (instituce u kolektivních členů) zašlete **do 31. května 2023** na e-mailovou adresu PhDr. Zuzany Čermákové, Ph.D.: cermakova@husitskemuzeum.cz.

Je také možné předat hlasovací lístek osobně některému z členů Hlavního výboru, případně zaslat lístek na poštovní adresu České národopisné společnosti:
Česká národopisná společnost, Národní třída 3, 117 20 Praha 1.